

Vilka huvudsakliga utmaningar står Kyrkans lära inför om äktenskap och familj?

Ett bidrag till familjeåret 2021 - 2022 kring den
apostoliska uppmaningen

Amoris Laetitia

”Logga stiftet”

Katolska utskottet för äktenskap och familj

Vilka huvudsakliga utmaningar står Kyrkans lära inför om äktenskap och familj?

Ett bidrag till familjeåret 2021 - 2022 kring den
apostoliska uppmaningen

Amoris Laetitia

av Göran Fäldt

Imprimatur

Biskop Anders Arborelius ocd

(”2021-03-19”)

ISBN XXXXXXXXXXXXX

Det kristna äktenskapets framtid – tendenser

Kan man möjligen inom Kyrkan urskilja två tendenser i synen på det kristna äktenskapets framtid i västerlandet dit vi ju också hör i Norden och i Sverige? Vi ser dem bland annat i förändringen av Påvliga rådet för äktenskap och familj och i den tyska "Synodala vägen".

Hur ser man på oss – utifrån?

Utanför Kyrkan ser tendensen än en gång ut att betrakta allt om det kristna äktenskapet som en märklig parentes i biologisk och social evolution (som hos Joseph Henrich i "*The weirdest people in the world*", Harvard, 2020). En tidigare tendens inom feministisk moralfilosofi kan sammanfattas i ett uttalande av brittiska professor Alison Jagger (född 1942) som menat att "homosexualitetens och heterosexuallitetens kategorier kommer att överges; samma "institut för sexuella relationer", i vilka män och kvinnor har spelat väldefinierade roller, kommer att försvinna. Mänskligheten kommer till slut att återgå till en sexualitet som är naturlig för den i alla dess snedvridna och mångskiftande uttryck" (*Feminism and Philosophy*, 1977, De verkliga frågorna om äktenskapet mellan kristna, Katolska utskottet för äktenskap och familj, kap 4, 2021).

Kyrkans svar

Äktenskapet mellan döpta är enligt Kyrkan en fruktbar livsgemenskap som genom samtycket i frihet är

ouplösligt – Kristi ord är grundläggande: ”Vad Gud alltså har sammanfogat får människan inte skilja åt” (Matt 19:6, Mk 10: 9). Fruktbarheten har sin norm i *Humanae vitae* (1968, §§ 7-16).

Den traditionella uppfattningen, den som lärs ut på grundval av den Heliga Skrift och Kyrkans tolkning ifrågasätts idag av två olika strategier – ofta kallade pastoraler – som antingen går framåt i försök att helt reformera läran i anslutning till den moderna relationspsykologin med ett inkluderande av homosexuella relationer och användande av artificiella barnbegränsningsmetoder.

Man eftersträvar en helt ny teologi för katolska gifta i en relativistisk värld. Tendensen är tydlig i den så kallade ”Synodala vägen” som drivits energiskt av den tyska biskopskonferensen senast med sin ordförande biskop Georg Bätzing. Tongivande bakom den tyska synodala vägen har varit fader Hans Langendörfer, mångårig ordinarie sekreterare för tyska biskopskonferensen. Relationen till Troskongregationen har under denna tid utsatts för tydliga påfrestningar.

Tendensen har också framträtt tydligt i omstruktureringen av S:t Johannes Paulus II: s Påvliga råd för äktenskap och familj. Kända och uppskattade teologer som arbetat i anslutning till påvens stora verk under ett långt pontifikat har avskedats eller förflyttats med påföljden att studenterna övergivit undervisningsprogrammen.

Den nya tendensen tycks vara tydlig nog i kritiken mot *Humanae vitae*. Nyförordnade chefen för det nya

dikasteriet, msgr Philippe Bordeyne, rektor för Institut Catholique de Paris, gör enligt kommentatorer egentligen rent hus med all tidigare undervisning i katolsk moralteologi på äktenskapets område. Bordeyne tillträder sin nya befattning i september i år.

Hans senaste bok skriven tillsammans med den argentinske prästen och påven Franciskus närstående jesuiten fader Juan Carlos Scannone, *Divorcés – Remariés*, Salvator, januari 2017, vill ge underlag för en förändrad sexualmoral vilken om den genomfördes skulle ha allt gemensamt med den tyska synodala vägen. Denna bok måste naturligtvis studeras med tanke på en av författarnas nya ledande roll i det nya dikasteriet för lekmännen och familjen.

Två tydliga utmaningar

Man kan alltså redan nu urskilja två utmaningar för den katolska läran om äktenskapets sakrament: utbildningsprofilerna för det nya dikasteriet under ledning Philippe Bordeyne och den *Synodala vägen* i den tyska biskopskonferensen. I båda fallen handlar det om en långgående process som kan ses som fortsättningen på invändningarna bland teologer – inte minst i USA – mot påven S:t Paulus VI: s undervisning i *Humanae vitae* och nu som stöd för tanken på välsignelser av samkönade par.

Vår tid har flera namn som emellertid står fast vid Kyrkans traditionella och obrutna undervisning inom äktenskapsetiken. Vad man måste avvisa är en tanke på konsensus i Kyrkan om förändrad eller omformulerad lära inom den äktenskapliga etiken. Katolsk Horisont har

uppmärksammat uttalanden av teologer som Hanna-Barbara Gerl Falkovitz och fr Serafino Lanzetta och tillhandahållit översättningar för enskilt studium i [Microsoft Word - Falkovitz002 \(katolskakyrkan.se\)](#) och i [Microsoft Word - Lanzetta002 \(katolskakyrkan.se\)](#)

Tidigt försvarade Dietrich von Hildebrand påvens encyklika (Die Enzyklika *Humanae vitae* ein Zeichen des Widerspruch, Regensburg, 1968) och förre chefen för påvliga rådet för äktenskap och familj, professor Pierangelo Sequeri med flera böcker – än så länge tillgängliga bara på italienska och spanska och något på franska försvarar också *Humanae vitae* och ger den fortsatt plats i katolsk tradition och lära.

Vilken sorts norm?

Ett allvarligt problem för de par som accepterar *Humanae Vitae* är att de uppfattar läran som en extern moralisk plikt som åläggs dem snarare än att uppfatta den som ett inre krav i skapelsens och Skaparens syfte och mening med den mänskliga sexualiteten.

Problemet med att uppfatta en norm som extern, utifrån ålagd någon, är att den kan uppfattas som temporärt knuten till en viss tid med givna omständigheter. Men S:t Johannes Paulus II understryker att normen är en lag som Skaparen lagt i människans hjärta, alltså en inre lag som är uttryck för Skaparens mening och avsikt med människan.

Det omedelbara problemet är dock inte förståelsen av Kyrkans lära utan det stora avfallet i Kyrkan från det kristna livet i vardagen och i samhälle och Kyrka. Att

praktisera sin katolska tro har på sina håll nått historisk
bottennivå. Gamla katolska länder har i praktiken blivit
missionsländer.

Chanserna att komma till insikt under familjeåret 2021 - 2020

De unga förstår ofta inte var problemet ligger och tar det som en självklarhet att använda preventivmedel och till och med acceptera abort om preventiv medel inte fungerat eller om läkare varnar för genetiska avvikelser. Hur har detta avstånd mellan praktiskt kristet liv i äktenskapet och den förhärskande relativismen i samhälle och kultur uppstått? Det är en angelägenhet för hela Kyrkan att inse allvaret och välja rätt väg. Därför har Kyrkan nu inlett ett familjens år med utgångspunkt från den påvliga apostoliska uppmaningen *Amoris Laetitia*. Den måste läsas nu läsas och begrundas igen med vaksamhet eftersom den också lämnat en del frågor obesvarade.

Några förslag till förnyade ansträngningar

Jag vill bara kort antyda några möjliga vägar för att bryta den nedåtgående tendensen i kyrka och samhälle mot en tydlig utilitaristisk människosyn och minska klyftan mellan de döpta och Kyrkan som hem för det kristna livet.

Modellen hämtar jag från principerna i barnuppfostran. När föräldrarna lever nära sina barn i vardagslivet och bygger upp relationen till dem över tid så kommer de också att ha barn som lyssnar till dem när de nått tonårens brytningstid. Har föräldrarna vikt sig åt att tjäna familjen och upptäcka Guds kallelse i äktenskapet så kommer

de ofta vilja ha fler barn än den genomsnittliga mallen ett eller två barn. Det föräldrar missar som inte önskar en familj med flera barn är att syskonen, genom att vara många och finnas till för varandra i hemmets atmosfär, hela tiden lär sig att lösa problem och ta ansvar för varandra. Föräldrarnas närvaro i hela denna omväxlande vardag blir den för alla barn nödvändiga auktoriteten. Det är familjen som lever tillsammans och utgör stommen för framtiden.

Urholkas hemmet på sin sammanhållande funktion urholkas också auktoriteten och tryggheten. Fel begås men av felen lär sig alla i familjen något. Framsteg görs och genom dem mognar både barnen och föräldrarna. Det finns inga garantier för att alla barnen i en kristen familj blir goda praktiserande lärjungar till Kristus. Att det i alla familjer kan finnas "svarta får" måste inte ses som misslyckande från föräldrarnas sida – också de svåra fallen har sin betydelse för att lära av livet och lösa problem. Alla barn har rätt till ömhet, tålamod och kärlek. Därför är familjerna så viktiga som livets skola.

Om vi nu kan vara överens om vikten av en levande nära relation mellan far och mor och barn över tid och ser frukterna av en sådan relation över tid då kan vi applicera modellen i relationerna mellan prästerna i församlingen och familjerna. Ju bättre levande kontakter prästerna har med familjerna, som de lär känna genom sakramenten, ju mer kommer de unga att kunna lyssna på Kyrkans undervisning om äktenskapet och moralen. Kyrkan har så många goda

erfarenheter att det är på det sättet. Därför är det så fint och så levande att komma till Kyrkan. Kyrkan är så älskad!

Många präster arbetar på det sättet och bygger upp relationer. Det är inte bara familjerna med far och mor och barn som vinner mycket glädje och trygghet genom sådana kontakter. Prästerna själva styrks in sin pastorala gärning och blir lyckliga präster.

Kyrkans hjärta och familjernas hjärtan kommer i nära kontakt. Gud gör resten!

Vänskapens sakrament i praktiskt liv

En sådan god utveckling kommer till genom vänskapen mellan familjerna och prästerna. Alla i församlingen får del av denna vänskapskultur. Det är viktigt att komma ihåg att familjer kan se ut på många olika sätt. Har relationen grundats tidigt och hållits vid liv har man vunnit allt det som nu saknas i kontakt mellan familjelivet och religionen. Det går att åstadkomma och måste inte kosta stora pengar för projekt. Det är just denna vänskapskultur i Kyrkan som överbryggat klyftan mellan den kristna tron och samhället.

Har man då privilegiet av att leva i en demokrati som garanterar människors mänskliga rättigheter och religionsfriheten då ska man också se att avfallet från tron och det praktiska kristna livet inte är en given utveckling. Där Kyrkan har en given plats i det mänskliga samfundet kan man hoppas att också skilsmässorna och aborterna minskar. Det är också särskilt värdefullt för Kyrkan om prästerna kommer från

familjer med flera barn är två eller tre. Det blir naturligt för dem att verka pastoralt bland församlingens barnfamiljer där de känner sig hemma.

Det är alltså det verkliga och fungerande familjelivet som är modellen för den fruktbara kontakten mellan prästerna och familjerna. Lär sig Kyrkan av det liv hon vill inspirera till genom sin förkunnelse så vinner hon folkets tillgivenhet och religionen kan spela den uppbyggande roll som är dess av Gud givna uppdrag. Det måste vi alltid tro och hoppas att vardag och arbete tillsammans kan få allt att blomstra i en kärlekens kultur.

Kyrkan kan alltså inte begränsa sig till att förmedla det andliga livet genom predikstolen och kontroll av kyrkoskatten. Hon måste ha en fadersroll från början i familjerna med deras barn och unga. Därför är det så viktigt att påven Franciskus också utlyst ett S:t Josefsår samtidigt med familjeåret. Han som är Återlösarens beskyddare är också Kyrkans och familjernas skyddspatron.

Goda erfarenheter och fasta föresatser

Kyrkan måste lära sig av sina goda erfarenheter och vägledas av fasta föresatser att bibringa familjerna och barnen de fört till sakramenten en förtroendefull och vänskaplig närhet. Också samhällsliga institutioner som förskolorna måste fungera så att "Barn som utmanar" inte betraktas som hopplösa fall utan som "pedagogiska utmaningar". Jesper Juul och Helle Jensen säger i sin bok *Relationskompetens* (Liber 2002, 2015) att "en del pedagoger är ständigt benägna att enbart värdera barns beteende

utifrån den inverkan de har på deras arbetsvillkor och inte utifrån de konflikter och dilemman som det enskilda barnet bär inom sig” (kapitel 10 ”Barn som utmanar”).

På liknande sätt kan Kyrkan lära sig att bemöta tidens utmaningar för äktenskapet och familjen. Vi kan identifiera utmaningarna och ta dem på allvar. Vi skall alltid tro att Gud har ett svar på utmaningarna som vi kan lära oss av och omsätta i praktiken.

Man måste se till de oerhörda resurser evangeliet och den kyrkliga gemenskapen har att erbjuda. Nya unga generationer kan komma att lyssna på Kyrkans av Gud givna uppdrag och tro på det som Guds älskade barn. I stället för klyftor mellan Kyrka och samhälle kan vi få en syntes till det som är gott för både Kyrkan och samhället.

Baksida

Med logga

Att föra det mänskliga livet vidare är ett synnerligen betydelsefullt uppdrag genom vilket makarna på ett fritt och ansvarsfullt sätt samarbetar med Gud Skaparen. Detta uppdrag fyller dem alltid med stor glädje, även om detta ibland är förenat med inte obetydliga svårigheter och bekymmer.

Under alla tider har fullgörandet av detta uppdrag ställt makarnas samveten inför stora problem. Den nuvarande utvecklingen av det mänskliga samhället och därmed följande förändringar framkallar emellertid nya frågor, vilka Kyrkan inte kan förbigå, eftersom de i så hög grad hänger samman med mänskligt liv och mänsklig lycka.

Ur encyklikan *Humanae Vitae* (1968): inledande ord.